

розвиток України та пріоритетні завдання демографічної політики. Т.2. Демографічні аспекти регулювання та відтворення трудового потенціалу. – Київ: 2006.

O. Kyslyu. Ethno-social situation in the Crimea in the context of the search for the regularities of social transformations and the reality of transformations.

In the search for understanding of the regularities of social transformations the author draws attention to the importance of such resources as historical experience and demo-economic resources. The question of the Crimean Tatars, who within the last decades rapidly lose not only the traditional basis of ethnoproduct, but also their own development potential, is raised.

Keywords: *social transformations, demoeconomics, ethnos, ethnoproduct, Crimean Tatars.*

УДК 316.3:316.347

В. І. Крячко

ЕКСПЛІКАЦІЯ ОЗНАК ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ТА ЕТНІЧНОСТІ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

У статті здійснюється спроба виявлення ознак взаємодії соціального простору та етнічності у науковому дискурсі. Проаналізовано частину сучасних теоретико-методологічних напрацювань вчених стосовно дослідження етнічності використовуючи матеріали англomовної бази даних EBSCO та експліковано взаємозв'язки етнічності з різними полями соціального простору.

Ключові слова: *етнічність, соціальний простір, EBSCO, взаємодія, поле.*

Актуальність дослідження даної проблематики пов'язана із науковим дискурсом стосовно ролі етнічності у соціальному просторі та глобалізаційних процесах, де постають питання щодо міри проникнення етнічності у різні соціальні та дослідницько-наукові поля, а також щодо актуальності дослідження етнічності у різних сферах життєдіяльності суспільства. Етнічність, як відомо, концепт не до кінця визначений у науковій літературі, адже це складний феномен, пов'язаний із багатьма соціальними явищами, і тому до кінця вкрай важко для науковців детермінувати суть етнічності та опредметнити основні її риси тому, що вона весь час змінюється у процесі функціонування соціальних систем та

внаслідок діяльності етносоціальних суб'єктів у соціальному просторі. Тому, на нашу думку, потрібно постійно відстежувати зміни етнічності за допомогою соціодіагностичних та етносоціологічних інструментів для адекватного розуміння її сутності та характеристик. І однією із спроб визначення місця етнічності у соціальному та науковому просторах є наявний у даній статті контент-аналіз присутності етнічності у публікаціях, які містяться в англomовній науковій базі даних EBSCO та Інтернет мережі, може допомогти дати відповідь на вищезазначені питання.

Отже, проблема даного наукового дослідження полягає у суперечливості ролі етнічності у сучасному науковому дискурсі, а також у наявності теоретичного дефіциту розробок нових соціологічних теорій дослідження етнічності та її місця у сучасному науковому і соціальному просторі та недостатній представленості у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі відповідних сучасних теоретичних напрацювань, присвячених соціологічній концептуалізації етнічності для розробки моделей подолання цієї суперечливості.

Основою дослідження є концептуально-теоретичні напрацювання дослідників, статті яких містяться у міжнародній англomовній науковій базі даних EBSCO, а також дослідження вчених, які доступні у мережі Інтернет.

Метою статті є аналіз сучасних теоретико-методологічних напрацювань вчених стосовно дослідження етнічності та пов'язаних із нею соціальних феноменів для експлікації ознак взаємодії соціального простору та етнічності у науковому дискурсі.

Сьогодні все частіше у науковому просторі присутні дискурси щодо ролі етнічності в соціальному просторі та глобалізаційних процесах. За твердженням відомого сучасного українського дослідника етнічності В. Євтуха, «Етнічність (від грецьк. *ethnos* – народ, плем'я) – термін, який відтворює якісні характеристики людини або групи людей, пов'язані з їх етнічним походженням і які виявляються у побуті, культурі, поведінці, й в цілому, у ментальності, підтверджуючи це походження та вирізняючи їх з-поміж інших. Часто-густо термін вживається також для означення етнічної спільноти, мовної й культурної самобутності групи людей» [2, 104]. У сучасному науковому дискурсі можна зафіксувати, на нашу думку, дві основні тенденції стосовно ролі етнічності у соціальному просторі. Одна частина вчених схильна вважати етнічність архаїчним явищем, яке втратило свою цінність внаслідок індустріалізації, науково-економічного прогресу та

глобалізації. Інша частина науковців визнають актуальність етнічності та її вплив на соціальні, релігійні, політичні та ін. процеси у соціальних системах в епоху глобалізації (наприклад, В. Євтух, Л. Дробіжева, Л. Корпоровіч (Ягеллонський університет, Польща), С. Малесевич (Університетський коледж Дубліна, Ірландія)), адже етнічність, на думку польського вченого Л. Корпоровіча, є джерелом (причиною) виникнення антиглобалізаційних тенденцій (антитенденцій штучного суспільного конгломерату). В той час як Л. Дробіжева та інші вчені вважають, що етнічність не тільки не втрачає свого значення в умовах глобалізації, а що сама глобалізація може стимулювати етнічність, що зникнення етнічності в умовах глобалізації – це скоріше «міф», ніж реальність [1, 431]. Тут доречно також згадати твердження українського вченого Р. Кіся про те, що глобалізація водночас і сприяє аккультурації (зближенню та взаємопроникненню парадигм взаємодіючих культур) і – разом з тим – іще більше диверсифікує світ в етнокультурному плані. Адже парадоксальним чином у певних своїх виявах та на певній фазі глобалізація може навіть стимулювати напружені пошуки національної ідентичності, себествердження та етнокультурної самоактуалізації. Він також зазначає, що глобалізація водночас сприяє і уодноманітнюванню культурних моделей, поведінкових зразків і самого способу життя і водночас, стискаючи увесь світ в одне місце, усуцільнюючи світ до одного локусу життєдіяльності і спілкування, генерує новий націокультурний поліморфізм міського життя та болісні дисонанси усе нових та нових національних, релігійно-культурних та етнорасових ексклюзивізмів і етноцентризмів. Тому все виглядає набагато складнішим (сказати б, полівалентним у соціокультурному плані), аніж це експліковано у часто-густо вельми спрощених, детерміністсько-каузальних та монолінійних схемах тотальної глобалізації «людства» [3].

У даній статті автор має намір показати за допомогою контент-аналізу в які поля наукового простору та сфери життєдіяльності етносоціальних суб'єктів проникає етнічність у соціальному інтеркомунікаційному просторі, перелічити частину науковців із різних дослідницьких полів соціального простору, які вивчають етнічність, назвати частину університетів різних країн світу та наукових журналів, у яких досліджується етнічність з метою експлікації актуальності та зацікавленості вивчення етнічності вченими з практично усіх частин світу.

Для цього автор проаналізував англomовну наукову базу даних EBSCO,

де зібрані наукові напрацювання (статті та анотації) вчених з усього світу. На запит «ethnicity» («етнічність» з англійської мови) з 1919 по 2012 рр. автор отримав близько 108 тисяч результатів. Поставивши фільтр на (з 2012 в порядку спадання) автор проаналізував близько 8 тисяч статей, з яких відібрав близько 4 тисяч для подальшої структуризації та роботи. Для більш чіткого розуміння феномену етнічності та проникнення останньої у соціальні поля та сфери функціонування соціуму, на нашу думку, доцільно поділити весь масив (структуру) даних на 15 основних підструктур:

- 1) Етнічність і освіта.
- 2) Етнічність і економіка (ринок).
- 3) Етнічність і харчування (їжа).
- 4) Етнічність і медицина (здоров'я).
- 5) Етнічність і історія.
- 6) Етнічність і мова (лінгвістика).
- 7) Етнічність і методологія, методи, діагностика її вивчення.
- 8) Етнічність і політика, право, конфлікти.
- 9) Етнічність і психологія.
- 10) Етнічність і релігія (духовність).
- 11) Етнічність і її теоретичні проблеми, поняття, проблемне поле.
- 12) Етнічність і інші різноманітні взаємопов'язані теми.
- 13) Етнічність і її візуалізація.
- 14) Етнічність і мистецтво, музика, поезія («творчість»).
- 15) Етнічність і спорт.

Далі, коротко охарактеризуємо вміст кожної із 15 гілок загальної структури дослідження з метою експлікації актуальності та значущості етнічності у соціальному та науковому полях функціонування міжнародного соціуму. Подамо назви наукових статей та їх авторів з коротким змістовно-інформаційним розширенням останніх кожної із 15 підструктур для розуміння міри проникнення етнічності у соціально-науковий простір суспільства.

1) Етнічність і освіта: Дж. Річардсон (Опен університет, Великобританія): Роль етнічності в досягненнях і досвіді випускників дистанційної освіти (2009 р.) [35]; Х. Йошікава (Гарвардська освітня школа), А. Гасман-Пайнс (Університет Дюка), П. Моріс (Університет Нью-Йорка), Л. Геннетіан (Інституція Брукінга), Е. Годфрей (Університет Нью-Йорка): Расові/етнічні відмінності у впливі соціальної політики на ранньо-шкільну готовність та

пізніші досягнення (2010 р.) [45]; Д. Тейбер: Державна політика стосовно неповноцінної їжі в школах: расові/етнічні відмінності у впливі зміни політики стосовно споживання газованої води (Американський журнал громадського здоров'я, 2011) [43] – ця стаття корелює також із підструктурою «Етнічність і харчування»; В. Карденас: Вплив освіти в класах на знання і відношення до пожертвування органів у етнічно розмаїтих міських середніх школах (Клінічна трансплантація, 2010) – ця стаття експлікує прояв етнічності у міждисциплінарному дискурсі) [15]; П. Брок (Еіндховенський університет технології, Нідерланди), Тео Вуббельс (Університет Утрехта, Нідерланди), Ян Тартвійк, Іете Вельдман (Університет Ляідена, Нідерланди): Диференційований вплив міжособистісних відносин вчитель-учень на успішність учнів для учнів з різними етнічними бекграундами (Британський журнал едукативної психології, 2010) [13]; а також різноматичні статті у офіційному журналі Американської едукативної дослідницької асоціації (AERA) «Раса, етнічність і освіта» тощо. На нашу думку, статті даної підструктури можуть бути особливо корисними для вчених, які задіяні у дослідженнях з етнопедагогіки. Отже, у вищенаведених статтях експлікується актуальність дослідження етнічності в освітній сфері, а також взаємодія останніх.

2) Етнічність і економіка (ринок): Джозе Монтальво (Кафедра економіки, університет Помпеу Фабра, Барселона, Іспанія): Етнічна різноманітність і економічний розвиток (Журнал девелопментської економіки, 2005)[30]; Альберто Алесіна (Гарвардський університет, США), Еліана Феррара (Університет Бокконі, Італія): Етнічна різноманітність і економічні показники (Журнал економічної літератури, 2005) [7]. Отже, у вищенаведених статтях виявляється актуальність дослідження етнічності у соціально-просторовому полі економіки, а також взаємодія етнічності з економікою як сферою діяльності етносоціальних суб'єктів, яка опредметнюється, наприклад, явищем етнічного бізнесу.

3) Етнічність і харчування: Керол Барденштайн (Університет Мічигана, США): Поза однозначною пахлавою: реконструюючи їжу-як-етнічність та ідеологію Батьківщини в роботі Діани Абу Джабер «Мова пахлави» (Журнал арабської літератури, 2010) [10]; Марта Рабіковска (Університет Східного Лондону, Великобританія): Ритуалізація їжі, дому і національної ідентичності серед польських мігрантів у Лондоні (журнал «Соціальні ідентичності», 2010) [33]; Крістін Аугуст, Дара Соркін (Каліфорнійський

університет, США): Расові / етнічні відмінності у поведінці стосовно фізичних вправ і дієти людей середнього та похилого віку (журнал «J Gen Intern Med», 2010) [9] – тут бачимо окремі корелятивні зв'язки етнічності із медичною сферою та дослідженням здоров'я людей. Отже, у вищенаведених статтях експлікується актуальність дослідження етнічності у сфері харчування, а також взаємодія етнічності з їжею як невід'ємного елемента функціонування етносоціальних суб'єктів.

4) Етнічність і медицина (здоров'я): Карен Чартієр, Рауль Каetano (Техаський університет): Етнічність і розбіжності в здоров'ї у дослідженнях алкоголю (журнал «Дослідження алкоголю і здоров'я», 2010) [17]; Нінг Сміт (Відділ дослідження та евалюації Каізер Перманенте, Каліфорнія, США): Адміністративні записи плану здоров'я у порівнянні з записами свідцтва про народження: якість інформації про расу та етнічність у дітей (БіоМед Централ дослідження системи охорони здоров'я, 2010) [39]; А. Мауер (Університет Рокфеллера, Нью-Йорк): Вплив статі, віку, раси, етнічності і аспірину на симптоми кровотечі у здорових дорослих (Журнал тромбозу і гемостазу, 2011) [29]; Л. Фезеу (Епідеміологічні і біостатистичні дослідження, Віллеюіф, Франція; Університет Париж-Південь, Франція; факультет медицини і біомедичних наук Університету Яоунде, Камерун (Африка), Е. Зобнгві (Ньюкаслський університет, Великобританія), А. Кенгне (Університет Сіднея, Австралія): Окружність талії і пов'язані з ожирінням порушення у французьких і камерунських дорослих: роль урбанізації та етнічності (Міжнародний журнал ожиріння, 2010) [20] – ця стаття також корелює із підструктурою «Етнічність і харчування». Отже, у вищенаведених статтях виявляється актуальність дослідження етнічності у медичній сфері, вплив етнічності на характеристики здоров'я етносоціальних суб'єктів, а також взаємодія етнічності та медицини як поля соціального простору, теоретичної і практичної діяльності.

5) Етнічність і історія: Майлс Осборн (Університет Колорадо, США): Камба і Мау Мау: етнічність, розвиток, і головування, 1952-1960 (Міжнародний журнал африканських історичних досліджень, 2010) [31]; Девід Старк (Державний університет Гранд Велі, Мічіган, США): Новий погляд на торгівлю африканськими рабами в Пуерто-Ріко через використання парафіяльних реєстрів: 1660-1815 (журнал «Рабство і ліквідація», 2009) [42] – у цій статті, на нашу думку, дослідницький інтерес у вчених та етносоціологів зокрема може викликати підзаголовок:

«Географічне походження і етнічність рабів». Отже, у вищенаведених статтях експлікується актуальність вивчення етнічності в історичних дослідженнях та її взаємодія із історичними особливостями соціуму.

6) Етнічність і мова (лінгвістика): Дженс Хенрічс (Університет Ерасмуса, Роттердам, Нідерланди): Вивчення розвитку рано вираженого словникового запасу: дослідження покоління R (Журнал дослідження вимови, мови і чуття, 2011) [24] – у цьому дослідженні враховується етнічність дітей; Чігон Кім (Райт університет, Огайо, США): Шлюбні патерни та використання рідної мови вдома серед американців Азіатського походження (Журнал «Соціальні сили», 2010) [27]. Отже, у вищенаведених статтях виявляється актуальність дослідження етнічності у етнолінгвістичному полі та її взаємодія із лінгвістичним полем соціального простору.

7) Етнічність і методологія, методи, діагностика її вивчення: Марк Н. Елліот: Новий метод оцінки раси / етнічності і пов'язаних з ними відмінностей (Журнал «Дослідження системи охорони здоров'я», 2008) [19]; Сантош Саха (Маунт Юніон Коледж, Огайо, США): Субсахарський етнічний додаток та громадянський конфлікт: методологічний підхід до державотворення та етнічності (Журнал досліджень третього світу, 2010) [37]. Отже, у вищенаведених статтях експлікується актуальність дослідження методології, методів дослідження етнічності, що є надзвичайно важливим для розробки холономної (цілісної) етносоціологічної теорії, адже методи дослідження слабо детерміновані в етносоціології.

8) Етнічність і політика, право, конфлікти: Бет Райнголд (Університет Еморі): Провадження політики соціального забезпечення та перетинання раси, етнічності і гендеру в законодавчих органах Штатів США (Американський журнал політичних наук, 2012)[34] – у цій статті есплікується зв'язок та інтеракція таких понять як етнічність, раса, політика, гендер; Джюлі Кає, Даніель Беланд (кафедра соціології університету Саскатчеван, Канада): Політика етнічності і постконфліктної реконструкції: випадок Північної Гани (Журнал сучасних африканських досліджень, 2009) [25]. Отже, у вищенаведених статтях виявляється актуальність дослідження етнічності та її взаємодія з полем політики.

9) Етнічність і психологія: Лідія Франко (Школа соціальної роботи, Державний університет Нью Джерсі, США), Кетлін Поттік, Чіен-Чунг Хуанг (Національний Тайванський університет, Тайвань): Раннє батьківство у спільнотному контексті: життя в кварталі, раса-етнічність, стрес пов'язаний

із вихованням дітей (Журнал психології спільнот, 2010) [23]; Мішель Спунт (Університет Мінесоти, США): Раса і етнічність як фактори у користуванні службою ментального здоров'я серед ветеранів з посттравматичними стресовими розладами (Журнал травматичного стресу, 2009) [40]. Отже, у вищенаведених статтях експлікується актуальність дослідження етнічності і дослідницького поля психології, а також взаємодія останніх.

10) Етнічність і релігія: Вільям Кемпбелл (Університет Уельса, Великобританія): Релігія, ідентичність і етнічність: вклад апостола Павла (Журнал вірувань і цінностей, 2008) [14]; Вільям Сафран (Університет Колорадо, США): Мова, етнічність і релігія: комплексний і сталий зв'язок (Журнал «Нації і націоналізм», 2008) [36] – у цій статті есплікується зв'язок релігійного простору з етнолінгвістичним простором функціонування етносоціальних суб'єктів; Елізабет Альбертсен (Інститут Райта, Каліфорнія, США): Релігія і інтерперсональна вина: варіації пов'язані з етнічністю і духовністю (Журнал «Ментальне здоров'я, релігія і культура», 2006) [6]; Джерардо Марті (Девідсон Коледж, Північна Кароліна, США): Мінлива етнічність і етнічна трансценденція у мультирасових церквах (Журнал наукового дослідження релігії, 2008) [28]; Аурелія Біард (Франція): Релігійний фактор у реїфікації «нео-етнічних» ідентичностей у Киргизстані (Журнал «Нейшенелетіс Пейперс», 2010) [11] – у якій на сторінці 324 зазначено, що іслам та етнічність пов'язані через суб'єктивізацію релігійної віри, що обумовлює часто суперечливі ісламські ідентичності. Таким чином, етнічність у взаємодії із релігією може витворювати нові (опціонально відмінні від попередніх) ідентичності, що є надзвичайно актуальним для релігійних та етносоціологічних досліджень. Адже якщо етнічність може змінюватись під впливом релігійного поля витворюючи з себе нові етнічні ідентичності, то це означає, що утворюються нові поля етнічності, нові етнічні простори, які постійно трансформуються. Отже етнічність у даному (релігійному) ракурсі є змінною (тою, яка постійно трансформується). Це також означає, що утворюються нові релігійні ідентичності, відмінні від попередніх традиційних до певного часу, які виражаються у змінених (по відношенню до якогось періоду в минулому) релігійних (духовних) уявленнях, обрядах, символах, цінностях, традиціях, одязі, аттракторах (макросенсах) соціальних суб'єктів. Тобто при взаємодії (інтеракції) релігійного простору та простору етнічності може відбуватись взаємозміна обох. Прикладом цьому може бути теперішня ситуація з християнством.

Адже, християни є представниками багатьох етнічностей і в різних регіонах Землі християнські обряди ведення служби та спосіб проповіді Євангелія відрізняються, на нашу думку, внаслідок взаємодії християнства з різними етнічностями. Дане твердження впливає з екстраполяції твердження, яке стосується ісламу (у статті Аурелії Біард) на ситуацію з християнством у світі. Таким чином, ознаки взаємодії між релігійним простором та етнічністю виявляються у зміні (перманентній трансформації) якісних характеристик релігійного простору (релігії) під впливом етнічності, і навпаки у зміні якісних характеристик етнічності під впливом релігійного простору (релігії). Тому, на нашу думку, взаємодія релігійного простору з етнічністю спричиняє зміни (трансформації) та динаміку етнорелігійного простору як продукту (результату, наслідку) взаємодії останніх. Отже, динаміка (діалектика) етнорелігійного простору – це одна із характеристик взаємодії релігійного простору та етнічності. Ця динаміка може, як ми вважаємо, бути причиною міжетнічних конфліктів; Джонатан Фокс: Етно-релігійний зв'язок (залежність): вплив релігії на етнічний конфлікт (Журнал «Громадянські війни», 2000) [22] – у цій статті есплікується залежність релігійного простору і етнічного конфлікту, що є важливим для розуміння причин міжетнічних і міжрелігійних конфліктів та розробки адекватних моделей міжетнічної взаємодії, а також технологій налагодження міжкультурного діалогу; Келлі Чонг (Кафедра соціології, Університет Чікаго, США): Що значить бути християнином: роль релігії у конструюванні етнічних ідентичності і кордону серед корейських американців другого покоління (Журнал «Соціологія релігії», 1998) [18]. Отже, у вищенаведених статтях есплікується актуальність дослідження етнічності у релігійному полі та її взаємодія з релігійним простором.

11) Етнічність і її теоретичні проблеми, поняття, проблемне поле: Пітер Аспінал (Університет Кента, Великобританія): Майбутнє класифікацій етнічності (Журнал етнічних і міграційних досліджень, 2009)[8]; Марвелла Форд, Адам Келлі (Медичний університет Південної Кароліни, США): Концептуалізація і категоризація раси і етнічності у дослідженнях системи охорони здоров'я (Журнал «Дослідження системи охорони здоров'я», 2005)[21]. Отже, у вищенаведених статтях виявляється актуальність дослідження етнічності та її складових.

12) Етнічність і її візуалізація: Зігфрід Спурер (Університет Гіссена, ФРН), Рут Хоррі (Роял Холлоуей університет Лондона, Великобританія):

Розпізнання облич етнічно-своїх і етнічно-чужих груп: важливість зовнішніх рис обличчя і ефекти часового інтервалу (Журнал «Прикладна когнітивна психологія», 2010) [41]; Дзінтра Кажока (Рига Страдінс університет, Латвія): Порівняння черепно-лицевих параметрів у різних жіночих етнічних групах (Журнал «Статті з антропології», 2010) [26]. Отже, у вищенаведених статтях експлікується актуальність дослідження етнічності у візуалізаційних практиках та її взаємодія з простором візуалізацій.

13) Етнічність і мистецтво, музика, поезія («творчість»): Джим Толан (Сіті університет Нью Йорка, США): Між світами: поезія, етнічність і клас (Журнал «Ченджінг Інгліш», 2010) [44]; Марта Бологнані (Центр дослідження етнічності і громадянства, Бристольський університет, Великобританія): Спільноти, аудиторії, і мультифункції: британська культурна політика і огляд мистецтва Південної Азії (Журнал «Народна культура Південної Азії», 2011) [12]. Отже, у вищенаведених статтях виявляється актуальність дослідження етнічності у творчих ініціативах етносоціальних суб'єктів та її взаємодія із сферами мистецтва, музики, поезії.

14) Етнічність і спорт: Джонатан Каспер (Державний університет Північної Кароліни, США): Вимірювання властивостей обмежень щодо занять спортом: психометричне дослідження підлітків (Журнал «Науки дозвілля», 2011) [16]; Дерил Адаір (Університет технології, Сідней, Австралія), Девід Ров (Університет Західного Сіднею, Австралія): Поза кордонами? «Раса», етнічність і ідентичність в спорті (Міжнародний журнал соціології спорту, 2010) [5]. Отже, у вищенаведених статтях експлікується актуальність вивчення етнічності у спортивних практиках та її взаємодія із дослідженнями спорту.

15) Етнічність і інші різноманітні взаємопов'язані теми: Девід Паркер, Мірі Сонг: Нові етнічності та інтернет: приналежність і узгодження різниці в мультикультурній Британії (Журнал «Культурні студії», 2009) [32]; Грейс Шіх та ін. (Університет Каліфорнії, Сан Франциско, США): Расові і етнічні відмінності у виборі методу контрацепції в Каліфорнії (Журнал «Перспективи сексуального і репродуктивного здоров'я») [38]. Ми можемо також спостерігати дослідження про етнічність і: забруднення повітря, наркотики, подружнє щастя, етнотуризм, рак (хвороба), маскуліністів тощо, перелік яких можна продовжувати, проте ми намагалися експлікувати основні і цікаві, на наш погляд, для наукової спільноти. Отже, у

вищенаведених статтях виявляється актуальність дослідження етнічності у різних сферах функціонування етносоціальних суб'єктів та її взаємодія з ними.

Внаслідок зробленого контент-аналізу, можна зробити **висновок**, що етнічність взаємопов'язана та взаємодіє із всіма основними (базовими та невід'ємними для життєдіяльності соціальних суб'єктів) полями та сферами функціонування соціуму. Концепт «етнічність» часто у західних наукових дослідженнях корелює із концептом «раса», ці поняття взаємовживаються, взаємозаміняються і мають подібне семантичне значення у текстах проаналізованих статей наукової дослідницької бази даних EBSCO.

Л і т е р а т у р а

1. *Дробищева Л.М.* Этничность в современном обществе: новые подходы, старые мифы, социальные практики. – Вестник Института социологии, № 1, 2010.
2. *Свтух В.Б.* Етнічність: енциклопедичний довідник; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, Центр етноглобалістики. – Київ: Фенікс, 2012.
3. *Кісь Роман.* Глобалізація – локалізація – глокалізація (американське, шведське і українське бачення) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n19texts/kis.htm>
4. Питання мови: результати останніх досліджень 2012 року // Соціологічна група «Рейтинг», 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ratinggroup.com.ua/ua/products/politic/data/entry/14004/>
5. *Adair Daryl.* Beyond Boundaries? «Race», Ethnicity and Identity in Sport / Daryl Adair, David Rowe // International Review for the Sociology of Sport, No. 45 (3), 2010.
6. *Albertsen Elizabeth.* Religion and Interpersonal Guilt: Variations Across Ethnicity and Spirituality / Elizabeth J. Albertsen, Lynn E. O'Connor & Jack W. Berry // Mental Health, Religion & Culture, No. 9 (1), 2006.
7. *Alesina Alberto.* Ethnic Diversity and Economic Performance / Alberto Alesina, Eliana La Ferrara // Journal of Economic Literature, Vol. XLIII, 2005.
8. *Aspinall Peter.* The Future of Ethnicity Classifications // Journal of Ethnic and Migration Studies Vol. 35, № 9, 2009.
9. *August Kristin.* Racial / Ethnic Disparities In Exercise and Dietary Behaviors of Middle-Aged and Older Adults / Kristin J. August, Dara H. Sorkin // Journal of General Internal Medicine, 26(3), 2010.
10. *Bardenstein Carol.* Beyond Univocal Baklava: Deconstructing Food-as-Ethnicity and the Ideology of Homeland in Diana Abu Jaber's The Language of Baklava / Carol Bardenstein // Journal of Arabic Literature, 41, 2010.
11. *Biard Aurelie.* The Religious Factor in the Reification of «Neo-Ethnic» Identities in Kyrgyzstan / Aurelie Biard // Nationalities Papers, Vol. 38, № 3, 2010.

12. *Bolognani Marta*. Communities, Audiences, and Multi-functions: British Cultural Politics and the Showcasing of South Asian Art // *South Asian Popular Culture*, Vol. 9, № 1, 2011.
13. *Brok Perry*. The Differential Effect of the Teacher-Student Interpersonal Relationship on Student Outcomes for Students With Different Ethnic Backgrounds / Perry den Brok, Jan van Tartwijk, Theo Wubbels, Ietje Veldman // *British Journal of Educational Psychology*, 80, 2010.
14. *Campbell William*. Religion, Identity and Ethnicity: the Contribution of Paul the Apostle // *Journal of Beliefs & Values*, Vol. 29, № 2, 2008.
15. *Cardenas V*. Effects of Classroom Education on Knowledge and Attitudes Regarding Organ Donation in Ethnically Diverse Urban High Schools / Cardenas V, Thornton JD, Wong KA, Spigner C, Allen MD // *Clin Transplant*, 24, 2010.
16. *Casper Jonathan*. Measurement Properties of Constraints to Sport Participation: A Psychometric Examination with Adolescents / Jonathan M. Casper, Jason N. Bocarro, Michael A. Kanters, Myron F. Floyd // *Leisure Sciences*, № 33, 2011.
17. *Chartier Karen*. Ethnicity and Health Disparities in Alcohol Research / Karen Chartier, Raul Caetano // *Alcohol Research & Health*, Vol. 33, Nos. 1 and 2, 2010.
18. *Chong Kelly*. What It Means To Be Christian: The Role Of Religion In The Construction Of Ethnic Identity And Boundary Among Second-Generation Korean Americans // *Sociology of Religion*, Vol. 59:3, 1998.
19. *Elliott Marc*. A New Method for Estimating Race / Ethnicity and Associated Disparities / Marc N. Elliott, Allen Fremont, Peter A. Morrison, Philip Pantoja, and Nicole Lurie // *HSR: Health Services Research*, 43:5, 2008.
20. *Fezeu L*. Waist Circumference and Obesity-Related Abnormalities in French and Cameroonian Adults: the Role of Urbanization and Ethnicity / L. Fezeu, B. Balkau, E. Sobngwi, A-P. Kengne, S. Vol, P. Ducimetiere, J-C. Mbanya // *International Journal of Obesity*, 34, 2010.
21. *Ford Marvella*. Conceptualizing and Categorizing Race and Ethnicity in Health Services Research / Marvella E. Ford, P. Adam Kelly // *Health Services Research*, 40:5, Part II, 2005.
22. *Fox Jonathan*. The Ethnic-Religious Nexus: The Impact of Religion on Ethnic Conflict // *Civil Wars*, Vol.3, №.3, 2000.
23. *Franco Lydia*. Early Parenthood in a Community Context: Neighborhood Conditions, Race–Ethnicity, and Parenting stress / Lydia M. Franco, Kathleen J. Pottick, Chien-Chung Huang // *Journal of Community Psychology*, Vol. 38, №. 5, 2010.
24. *Henrichs Jens*. Examining Continuity of Early Expressive Vocabulary Development: The Generation R Study / Jens Henrichs, Leslie Rescorla, Jacqueline J. Schenk, Henk G. Schmidt, Vincent W.V. Jaddoe, Albert Hofman, Hein Raat, Frank C. Verhulst, Henning Tiemeier // *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, Vol. 54, 2011.

25. *Kaye Julie*. The Politics of Ethnicity and Post-conflict Reconstruction: The Case of Northern Ghana / Julie Kaye, Daniel Béland // Journal of Contemporary African Studies, Vol. 27, № 2, 2009.
26. *Kažoka Dzintra*. Comparison of Craniofacial Measurements in Various Female Ethnic Groups / Dzintra Kažoka, Erika Nagle, Jānis Vētra, Uldis Teibe // Papers on Anthropology XIX, 2010.
27. *Kim Chigon*. Marital Patterns and Use of Mother Tongue at Home among Native-Born Asian Americans // Social Forces, 89 (1), 2010.
28. *Marti Gerardo*. Fluid Ethnicity and Ethnic Transcendence in Multiracial Churches // Journal for the Scientific Study of Religion, No. 47 (1), 2008.
29. *Mauer A*. Impact of Sex, Age, Race, Ethnicity and Aspirin Use on Bleeding Symptoms in Healthy Adults / Mauer A., Khazanov N., Levenkova N, Tian S, Barbour E., Khalida C, Tobin J., Collier B. // J Thromb Haemost, № 9, 2011.
30. *Montalvo Jose*. Ethnic Diversity and Economic Development / Jose G. Montalvo, Marta Reynal-Querol // Journal of Development Economics, № 76, 2005.
31. *Osborne Myles*. The Kamba and Mau Mau: Ethnicity, Development, and Chiefship, 1952-1960 // International Journal of African Historical Studies, Vol 43, № 1 (2010).
32. *Parker David*. New Ethnicities And The Internet: Belonging and the Negotiation of Difference in Multicultural Britain / David Parker, Miri Song // Cultural Studies, Vol. 23, № 4, 2009.
33. *Rabikowska Marta*. The Ritualisation of Food, Home and National Identity Among Polish Migrants in London // Social Identities, Vol. 16, № 3, 2010.
34. *Reingold Beth*. Welfare Policy Making and Intersections of Race, Ethnicity, and Gender in U.S. State Legislatures / Beth Reingold, Adrienne R. Smith // American Journal of Political Science, Vol. 56, №1, 2012.
35. *Richardson John*. The Role of Ethnicity in the Attainment and Experiences of Graduates in Distance Education // High Educ. – Springer Science+Business Media B.V., 2009, Vol. 58.
36. *Safran William*. Language, Ethnicity and Religion: a Complex and Persistent Linkage // Nations and Nationalism, № 14 (1), 2008.
37. *Saha Santosh*. Sub-Saharan Ethnic Attachment and Civil Conflict: a Methodological Approach to State-Building and Ethnicity // Journal of Third World Studies, Vol. XXVII, № 1, 2010.
38. *Shih Grace*. Racial and Ethnic Disparities in Contraceptive Method Choice in California / Grace Shih, Eric Vittinghof, Jody Steinauer, Christine Dehlendorf // Perspectives on Sexual and Reproductive Health, Vol. 43, № 3, 2011.
39. *Smith Ning*. Health Plan Administrative Records Versus Birth Certificate Records: Quality of Race and Ethnicity Information in Children / Ning Smith et al. // BMC Health Services Research, 10:316, 2010.

40. *Spoont Michele*. Race and Ethnicity as Factors in Mental Health Service Use Among Veterans With PTSD / Michele R. Spoont, James Hodges, Maureen Murdoch, Sean Nugent // *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 22, № 6, 2009.
41. *Sporer Siegfried*. Recognizing Faces from Ethnic In-groups and Out-groups: Importance of Outer Face Features and Effects of Retention Interval / Siegfried L. Sporer, Ruth Horry // *Applied Cognitive Psychology*, № 25, 2011.
42. *Stark David*. A New Look at the African Slave Trade in Puerto Rico Through the Use of Parish Registers: 1660-1815 // *Slavery and Abolition*, Vol. 30, № 4, 2009.
43. *Taber Daniel*. State Policies Targeting Junk Food in Schools: Racial/Ethnic Differences in the Effect of Policy Change on Soda Consumption / Daniel R. Taber et al. // *American Journal of Public Health*, Vol 101, № 9, 2011.
44. *Tolan Jim*. *Between Worlds: Poetry, Ethnicity and Class* // *Changing English*, Vol. 17, № 4, 2010.
45. *Yoshikawa H*. Racial/Ethnic Differences in Effects of Welfare Policies on Early School Readiness and Later Achievement / Hirokazu Yoshikawa, Anna Gassman-Pines, Pamela A. Morris, Lisa A. Gennetian, Erin B. Godfrey // *Applied developmental science*, 14(3), 2010.

V. Kryachko. The explication of the characteristics of interaction of the social space and ethnicity in the scientific discourse.

In the article an attempt to identify the characteristics of interaction between social space and ethnicity in the scientific discourse is made. The part of modern theoretical and methodological developments of scientists concerning the study of ethnicity using the materials of the EBSCO database is analyzed and the interplay of ethnicity with the various fields of social space are explicated.

Keywords: *ethnicity, social space, EBSCO, interaction, field.*

УДК 316:325.54(477)

С. В. Цилюрик

**ЛАТЕНТНІ ОЗНАКИ ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ**

Розглядаються основні питання формування та вивчення міграційного потенціалу в Україні. Дається визначення поняття «потенційна міграція», на зразках прикладних досліджень розглядається категорія потенційних мігрантів та чинники, які формують міграційні настрої у суспільстві.

Ключові слова: *міграція, міграційні мотиви, міграційна поведінка, міграційний потенціал.*